

STANOVISKO NÁRODNÍ ROZPOČTOVÉ RADY

ze dne 5. 6. 2019 č. 5/2019

k vývoji hospodaření sektoru veřejných institucí a k nastavení fiskální a rozpočtové politiky

Na základě zákona č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, § 21 odst. 2, písm. a) Národní rozpočtová rada sleduje vývoj hospodaření sektoru veřejných institucí. V rámci této činnosti se snaží též o identifikaci rizik a hrozeb, které mohou negativně ovlivnit stabilitu veřejných rozpočtů v krátkodobém, střednědobém i dlouhodobém horizontu. Od září 2018 Národní rozpočtová rada pravidelně, každé čtvrtletí, informuje veřejnost o svých závěrech.

Výchozí ekonomická situace

Meziroční růst HDP o 2,6 % v prvním čtvrtletí roku 2019 téměř naplnil predikci MF ČR. Také přírůstek spotřeby domácností o 2,7 % se vyvíjel v souladu s předpoklady z počátku roku. Investiční poptávka ve stejném období zpomalila dynamiku na 3,4 %, což bylo ještě více, než se čekalo. Za očekáváním pak výrazně zaostala dynamika vývozu, do níž se začalo promítat zpomalení světového obchodu. Oslabení růstu vývozu na 1,3 % ukazuje na počínající nástup rizikových faktorů vnějšího prostředí, které Národní rozpočtová rada zmiňovala již ve svých předchozích stanoviscích a s nimiž bude třeba počítat v průběhu celého roku 2019. I přes výše uvedené zpomalení hospodářského růstu český trh práce vykazuje i nadále známky přehřátí, což se projevuje zejména vysokým tempem růstu objemu mezd a platů, jenž přesáhl 8 % a předčil původní očekávání.

Hospodaření sektoru vládních institucí a nastavení fiskální politiky na další roky

Letošní dosavadní zpomalení ekonomického růstu proti loňskému roku se samozřejmě projevuje také ve vývoji státního rozpočtu. Na konci května 2019 dosáhlo jeho saldo záporné hodnoty ve výši 50,9 mld. Kč.¹ Tato hodnota je nicméně částečně ovlivněna odlišným načasováním některých výdajových položek, což možnost srovnání s minulým vývojem do značné míry komplikuje. NRR se domnívá, že důležitější než celkové saldo, je sledování vývoje daňových příjmů. U nich dochází k mírnému zpoždování oproti situaci běžné v předchozích dvou letech. Zatímco v letech 2017 a 2018 dosahoval objem vybraných daní na konci května v průměru 36,6 % celoročního rozpočtu a u pojistného na sociální zabezpečení činil tento ukazatel 41,9 %, v letošním roce byly tyto hodnoty mírně nižší – 35,8 % u daní a 40,6 % u pojistného.

Na rozdíl od přechodných let tak letos už nelze počítat s tím, že státní rozpočet dopadne na konci roku výrazně lépe, než předpokládá plán. Dosavadní vývoj inkasa daňových příjmů zatím umožňuje dodr-

¹ MF ČR: Plnění státního rozpočtu ČR za leden až květen 2019, dostupné z <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2019/pokladni-plneni-sr-35323>

žení naplánovaného schodku státního rozpočtu ve výši 40 miliard korun. Pokud by však došlo, byť jen k mírnému zpomalení hospodářského růstu oproti předpokladu, a tedy k nenaplnění předpokládaného daňového inkasa, deficit by se ještě prohloubil. NRR je toho názoru, že vzhledem k aktuální ekonomické situaci by prolomení čtyřicetimiliardového deficitu nepřineslo žádná významná pozitiva. Proto se NRR domnívá, že by se vláda měla snažit naplánovaný schodek dodržet. V případě, že se v dalších měsících daňové příjmy nebudou vyvíjet v souladu s naplánovaným rozpočtem, měla by omezit čerpání některých provozních výdajů. Naopak v případě investičních výdajů by k jejich redukcii docházet nemělo, a to z důvodu jejich pozitivního dopadu na dlouhodobý hospodářský růst.

Střednědobé plány vlády v oblasti fiskální politiky prezentované v Konvergenčním programu z dubna 2019 ukazují na úmysl pokračovat ve fiskální expanzi, která probíhá již od roku 2018,² i v roce 2020. Vzhledem k tomu, že ve srovnání s minulým čtvrtletním stanoviskem NRR publikovaným v březnu tohoto roku nedošlo k významnější změně v oblasti predikovaného růstu, se NRR i nadále domnívá, že by vláda měla aplikovat neutrální fiskální politiku. To umožní zachovat prostor pro stimulaci ekonomiky v situaci, kdy by došlo k materializaci dalších významných vnějších rizik (neřízený brexit, rozšíření obchodních válek apod.), která by významně ovlivnila tempo růstu klíčových exportních partnerů České republiky. Pokud budou záměry vlády v roce 2020 naplněny, dosáhne strukturální saldo sektoru veřejných institucí hodnoty -0,5 %, což v kombinaci se zpřísněním střednědobého rozpočtového cíle (viz dále) povede k tomu, že prostor pro případný fiskální stimul bude činit pouze 0,25 % HDP.

NRR dále upozorňuje, že předpokládané zhoršení strukturálního salda veřejných rozpočtů v letech 2019 a 2020 z přebytku ve výši 0,4 % HDP v roce 2018 až na -0,5 % HDP v roce 2020 je způsobeno zejména nárůstem platů zaměstnanců sektoru veřejných institucí a zvyšováním objemu vyplacených sociálních dávek, především důchodů. Dochází tak k navyšování podílu mandatorních a kvazimandatorních výdajů.

Pozitivně naopak NRR vnímá nárůst investičních výdajů v roce 2018 až na úroveň 4,1 % HDP a předpoklad jejich udržení přibližně v této úrovni i v letech následujících. Při efektivní alokaci těchto prostředků lze očekávat příznivý dopad na tempo dlouhodobého hospodářského růstu.

NRR dále upozorňuje, že nedochází k významnějším posunům v oblasti dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí. Odkládání řešení této problematiky však bude mít nepříznivé dopady už ve střednědobém horizontu. V důsledku značného zhoršení části ukazatele S2³, ke které došlo v důsledku zastropování věku odchodu do důchodu na 65 let, došlo ke zpřísnění střednědobého rozpočtového cíle⁴ pro Českou republiku na následující tři roky. Jeho hodnota je tak od příštího roku nastavena na -0,75 % HDP, což je přísnější, než národní hranice definovaná zákonem o pravidlech rozpočtové odpovědnosti (která činí -1 % HDP). V důsledku toho dojde k dalšímu snížení prostoru pro aktivní fiskální politiku v případě hospodářských problémů.

---

² Fiskální úsilí, které zachycuje meziroční změnu strukturálního salda a ukazuje tak na expanzivní či restriktivní charakter fiskální politiky v daném roce, dosáhlo v roce 2018 hodnoty -0,7 % HDP a v roce 2019 bude podle předpokladů MF ČR činit -0,5 % HDP.

³ Podrobněji viz MF ČR: Konvergenční program České republiky, duben 2019, str. 36.

⁴ Střednědobý rozpočtový cíl uvádí hodnotu strukturálního salda sektoru veřejných institucí, jejíž nepřekročení by mělo zajistit udržitelnost veřejných financí dané země.